

Dino Buzzati:

Aki meg akart gyógyulni...

Pár kilométerre a várostól, a dombon, a nagy lepratelepet magas kőfal vette körül, s tetején az őrszemek fel-alá járkáltak. Akadt köztük fennhéjázó, goromba, de többnyire megértőek voltak. Szürkületkor a leprások összeverődtek a bástya aljánál, és kérdezték a barátságosabb katonákat.

– Gaspare – mondták például –, mit látsz ma este? Van valami az úton? Azt mondod, szekér? És milyen az a szekér? És a királyi palota ki van világítva? Meggyújtották a fáklyákat a toronyban? A herceg visszajött? – Ez így ment órákig, soha nem fáradtak bele, s bár a szabályzat tiltotta, a jólelkű örök válaszoltak, gyakran nem létező dolgokat találtak ki, elhaladó embereket, ünnepi kivilágítást, tüzeket, még az Ermac vulkán kitörését is, mert tudták, hogy minden hír kellemes szórakozást jelent ezeknek a bezártságra ítélt embereknek. A súlyos betegek, a haldoklók is részt vettek az ilyen összejöveteleken, a még jó erőben levő leprások hozták ide őket hordágyon.

Csak egyvalaki nem jött, egy fiatalember, nemes lovag, aki két hónapja került a leprakórházba. Nagyon szép férfi lehetett, már amennyire ki lehetett venni, mert a lepra elképesztő gyorsasággal fertőzte meg, rövid idő alatt teljesen elcsúfította az arcát. Mseridonnak hívták. – Miért nem jössz? – kérdezték, mikor elmentek a kunyhója előtt.

– Miért nem jössz te is hallgatni a híreket? Ma este biztosan tűzijáték lesz, és Gaspare megígérte, hogy leírja nekünk. Nagyon szép lesz, meglátod.

– Barátaim – válaszolta szelíden, egy fehér ruhával eltakarta oroszlánarcát, és kihajolt az ajtón –, megértem, hogy nektek vigasztalást jelentenek az őr hírei. Ez az egyetlen szál maradt számotokra, ami a külvilághoz, az élők birodalmához fűz benneteket. Igaz, vagy nem?

– Hát persze hogy igaz.

– Ez azt jelenti, ti már beletörődtek, hogy soha nem kerültök ki innét. Én pedig...

– Te?

– Én pedig meg fogok gyógyulni, nem mondtam le, én olyan... értsétek meg, olyan akarok lenni, mint régen.

Ott ment el a többiekkel együtt Mseridon kunyhója előtt a bölcs, öreg Giacomo, a telep patriarchája. Legalább százöt éves volt, és majdnem egy évszázada emésztette a lepra. Nem volt már felismerhető testrésze, nem lehetett megkülönböztetni rajta sem a fejet, sem a karokat, sem a lábakat, a teste egy három-négy centiméter átmérőjű póznává alakult, amit nem lehet tudni, hogyan egyensúlyozott; a tetején levő fehér hajcsomóval olyan volt nagyban, mint azok a légycsapók, amiket az abesszin nemesek használnak. Talány, hogy hogyan látott, beszélt, táplálkozott, mert az arca teljesen szétmállott, nyílások sem látszóttak a fehér, nyírfakéreghez hasonló varon, ami borította. De ezek a leprások rejtélyei. Ami a járását illeti, mivel ízületei sem voltak, egyetlen lábon ugrálva vonszolta magát, az is olyan volt, mint egy bot, aminek lekopott a vége. De nemhogy borzalmas nem volt, hanem egészében véve kedves jelenség volt. Tulajdonképpen növénné változott ember. És jóságáért, okosságáért mindenki tisztelte.

Mikor az öreg Giacomo meghallotta Mseridon szavait, megállt, s ezt mondta:

– Mseridon, szegény fiú, én már majdnem száz év óta vagyok itt, és azok közül, akiket itt találtam, vagy később jöttek ide, senki sem került ki soha. Ilyen a mi betegségünk. De

meglátod, itt is lehet élni. Van, aki dolgozik, van, aki szeret, van, aki verset ír, van szabónk, van borbélyunk. Boldog is lehet az ember, legalábbis nem sokkal boldogtalanabb, mint a kint élők. Minden azon múlik, hogy beletörődjünk. De jaj akkor, Mseridon, ha a lélek lázadozik, és nem nyugszik bele sorsába, ha a lehetetlen gyógyulásra vágyik, akkor az megmérgezi a szívet. – Mikor ezt elmondta az öreg, megrázta szép fehér bóbitáját.

– De nekem – vágta rá Mseridon –, nekem meg kell gyógyulnom, én gazdag vagyok, ha felmászna a falakra, láthatnád a palotámat, két csillogó ezüstitorny van. Lent várnak rám a lovaim, a kutyáim, a vadászaim, és a fiatal kis rabszolgányok is várják visszatérésemet. Érted, kedves bölcs pózna, én meg akarok gyógyulni.

– Ha a gyógyulás csak az akaráson múlna, nagyon egyszerű lenne a dolog – nevette el magát jószágon Giacomo –, többé-kevésbé mindenki meggyógyult volna.

– De én ismerem a gyógyulás módját, amit a többiek nem – makacskodott a fiatalember.

– Ó, gondolom – mondta Giacomo –, mindig akad egykét csirkefogó, aki drága pénzért titkos és csodálatos kenőcsöket ajánl az újonnan érkezőknek. Én is beleestem a csapdába, mikor fiatal voltam.

– Nem, én semmiféle kenőcsöt nem használok, csupán imádkozom.

– Te Istenhez könyörögsz, hogy gyógyítson meg? És meg vagy győződve, hogy meg fogsz gyógyulni? De mit képzelsz? Mi mindannyian imádkozunk; nem múlik el egyetlen este sem anélkül, hogy ne fohászkodnánk Istenhez. Mégis, aki...

– Mind imádkoztok, ez igaz, de nem úgy, mint én. Ti esténként kimentek, hogy meghallgassátok az őr híreit, én azalatt imádkozom. Ti dolgoztok, tanultok, kártyáztok, ti úgy éltek körülbelül, mint a többi ember, én meg mindig imádkozom, kivéve azt az időt, ami feltétlenül szükséges az evéshez, egyébként még evés közben is, még alvás közben is; olyan nagy az akaraterőm, hogy egy idő óta azt álmodom, hogy térdelek és imádkozom. A ti imátok csak játék. Az igazi ima mérhetetlen erőfeszítés, és én estére teljesen kimerült vagyok. És milyen kínszenvedés hajnalban, alighogy felébredek, rögtön imába kezdeni; ilyenkor még a halál is elviselhetőbbnek tűnik. De aztán erőt veszek magamon, és letérdelek. Giacomo, te öreg és bölcs vagy, tudhatnád ezt.

Ekkor Giacomo imbolyogni kezdett, mintha elveszítené az egyensúlyát, és forró könnyek futottak végig a hamuszínű varon.

– Igaz, igaz – zokogta az öreg –, a te korodban én is... én is az imába menekültem, és hét hónapig kitartottam, a sebek már összeforrtak, a bőröm kezdett kisimulni... már-már meggyógyultam... de egyszer csak nem bírtam tovább, és az egész fáradság kárba veszett... látod, milyen állapotba kerültem.

– Tehát – mondta Mseridon – te nem hiszed, hogy én...

– Isten segítsen, nem tudok mást mondani, mint hogy a Mindenható adjon erőt neked – suttogta az öreg, és apró ugrásokkal elindult a falak felé, ahol már egybegyűlt a tömeg.

Mseridon bezárkózott kunyhójába, és imádkozott; érzéketlen maradt a leprások hívására. Összeszorított fogakkal, Istenre összpontosított elmével, az erőlködéstől átizzadva harcolt a betegség ellen, és lassan-lassan a piszkos var hámlani kezdett, aztán lehullott, a helyén egészséges hús nőtt. Közben elterjedt a híre, a kunyhó körül kíváncsi csoportok verődtek össze. Mseridon már szent hírében állt.

Győzni fog, vagy semmit sem ér a sok fáradozás? Két párt alakult, a kitartó fiatalember mellett és ellen. Mígnem aztán majdnem kétéves elzárkózás után Mseridon egyszer előjött a kunyhóból. A nap végre megvilágította az arcát, melyen már nem látszott a lepra nyoma, nem hasonlított az oroszlán képéhez, hanem szépségtől ragyogott.

– Meggyógyult, meggyógyult! – kiabálták mind, és nem tudták, hogy sírjanak-e örömben, vagy irigyeljük. Mseridon tényleg meggyógyult, de ahhoz, hogy elhagyhassa a leprakórházat, igazolást kellett szereznie. Elment az orvoshoz, aki minden héten felülvizsgálta a betegeket, levetkőzött, és megvizsgáltatta magát. – Fiam, szerencsésnek mondhatod magad – volt a válasz –, meg kell vallanom, hogy majdnem meggyógyultál.

– Majdnem? Miért? – kérdezte a fiatalember keserű csalódással.

– Nézd, nézd ezt a csúnya kis vart – s hogy ne kelljen megérintenie, pálcájával mutatott rá az egyik lába kisujján levő hamuszínű pici pontra; nem volt nagyobb egy tetűnél.

– Ezt is el kell távolítanod, ha azt akarod, hogy kiengedjelek. Mseridon visszament a kunyhójába, és maga sem tudja, hogyan volt képes leküzdeni csüggedését. Azt hitte, hogy már egészséges, erejét ellazította, felkészült a jutalomra, és most előlről kezdődött a szenvedés.

– Föl a fejfel – buzdította az öreg Giacomo –, még egy kis erőfeszítés, a nagyja már megvan, örültség lenne éppen most lemondani.

Egy parányi ránc volt a kisujján, de mintha nem akarta volna megadni magát. Egy hónap, aztán két hónap megszakítás nélküli, kitartó imádkozás. Semmi. Harmadik, negyedik, ötödik hónap. Semmi.

Mseridon már-már fel akarta adni, mikor egy éjszaka, ahogy megszokta, a kezét gépiesen beteg lábára tette, s nem találta ott a kis vart.

A leprások ujjongva körülhordozták. Immár szabad volt. Az őrség előtt zajlott le a búcsúztatás. Aztán csak az öreg Giacomo kísérté ugrálva a külső kapuig. Ellenőrizték az iratait, a kulcs megcsikordult a zárban, az őrszem kitárta a kaput.

Elé tárult a világ a reményteljes, hűvös reggeli napsütésben. Az erdők, a zöld rétek, az éneklő madarak, és ott a távolban fehérlett a város csillogó tornyaival, kertekkel szegélyezett teraszok, lobogó zászlók, hatalmas, különböző alakú papírsárkányok, és ott lenn, ahová már nem lehet

ellátni, ezernyi élet és lehetőség, nők, mámor, fényűzés, kalandok, az udvar, az intrikák, hatalom és fegyverek – az ember birodalma!

Az öreg Giacomo kíváncsian figyelte a fiatalember örömtől sugárzó arcát. Mseridon elmosolyodott a szabadság látványán. De csak egy pillanatig tartott, a fiatal lovag rögtön elsápadt.

– Mi bajod? – kérdezte az öreg; gondolván, hogy az izgalom miatt akadt el a lélegzete. Az őr meg:

– Na gyerünk, fiatalember, menj már, mert nekem azonnal be kell csuknom a kaput, remélem, nem fogsz könyörögtetni magadnak!

De Mseridon egy lépést hátrált, és kezével eltakarta szemeit:

– Jaj, de borzalmas!

– Mi bajod – ismételte Giacomo –, rosszul vagy?

– Nem bírom ki! – mondta Mseridon. Egy csapásra megváltozott előtte a kép. A tornyok és kupolák helyén most düledező viskók mocskos összevisszasága, trágyalé és nyomor özöne, a háztetőkön lobogók helyett sötét bögölyrajok, mint kórt árasztó porfelhők.

Az öreg faggatta:

– Mit látsz, Mseridon? Mondd: rothadást és szennyet látsz ott, ahol eddig minden csodálatos volt? A paloták helyén hitvány kunyhókat látsz? Így van, Mseridon?

– Igen, igen, minden borzalmas lett. Miért? Mi történt?

– Én tudtam – válaszolta az öreg. – Tudtam, de nem mertem megmondani neked. Ez a mi sorsunk, embereké. Mindenért drága árat fizetünk. Soha nem kérdezted önmagadtól, mi adta az erőt az imádkozáshoz? A te imáidnak az ég haragja sem tudott ellenállni. Győztél, meggyógyultál. És most fizetsz.

– Fizetek? Miért?

– Mert a kegyelem oltalmazott. És a Mindenható kegyelme nem fukarkodik. Meggyógyultál, de már nem vagy az, aki valaha voltál. Miközben eltöltött a kegyelem, lassan-lassan, észrevétlenül kihalt belőled a magad életének a szeretete. Meggyógyultál, de mindaz, amiért te a gyógyulást áhítottad, egyre távolodott tőled, álmokép lett, papírhajó az évek tengerén. Én tudtam ezt. Azt hitted, legyőzöd Istent, pedig ő győzött le téged. Így örökre elveszítetted önző vágyaidat. Gazdag vagy, de nem érdekel már a pénz, fiatal vagy, de nem érdekelnek a nők. A várost trágyadombnak látod. Nemes voltál, most szent vagy; érted, hogy billen át a mérleg? Végre a mienk vagy, Mseridon! Egyedül abban lelheted meg boldogságodat, hogy itt maradsz köztünk, s vigasztalsz bennünket, leprásokat... Őr, zárd be az ajtót, mi visszajövünk.

Az őr behúzta a kaput.

Fordította: Ecker Ildikó